

Plan för småbarnspedagogiken för barntädgården Rosengården

Redigerad av Marjatuuli Aittokallio

Översättning: Göran Kurtén

7.11.2006,

Omarbetad av Rosengårdens kollegium, uppdaterad 2021

Innehåll:

1 Utgångspunkter för steinerpedagogisk småbarnsfostran	3
Inledning	
Värdegrunden i småbarnsfostran	
Fostringsprinciper	
Genomförande av småbarnsfostran och pedagogiska betoningar	
2 Vård, fostran och undervisning som en helhet	5
Viljan	
Rytmen	
Sinnen	
Härmning	
Fantasin	
Naturenlig kost	
Pedagogen	
Inlärningsmiljön	
3 Barnets sätt att fungera	7
Barnets lek	
Fysisk aktivitet	
Barnets konstupplevelser och förmåga att uttrycka sig	
Barnet utforskar	
4 Språk och samspel	10
5 Innehållsmässiga inriktningar	11
Matematisk inriktning	
Naturvetenskaplig inriktning	
Historisk-samhällelig inriktning	
Estetisk inriktning	
Etisk inriktning	
Religions- och åskådningsanknuten inriktning	
6 Barn i behov av stöd	13
7 Barn ur olika språk- och kulturgrupper	15
8 Samarbete i olika nätverk	15
9 Föräldrarnas roll i småbarnsfostran	15
10 Individualiserad småbarnsfostran	16
11 Utvärdering, uppföljning och utveckling av verksamheten	16

1 Utgångspunkter för steinerpedagogisk småbarnsfostran

Inledning

Steinerpedagogisk småbarnsfostran grundar sig på Rudolf Steiners (1861–1925) impulser. I steinerpedagogiken betraktar man barn under 7-år ur ett helhetsperspektiv. Hos barn i denna ålder är vilje-, känslö- och tankeliv fortfarande förenade. Fostran och undervisning bör stöda hela barnets väsen. I den tidiga barndomen ligger tyngdpunkten vid den fysiska tillväxten och dess utformning. I barndomen skapas i stort sett fundamentet för hälsan.

Barnet upplever genom sina sinnen och härmar starkt omgivningen. Barnets växtkrafter borde inte tas i anspråk av abstrakt tänkande utan näras genom goda förebilder. Fostraren är själv en betydelsefull del av barnets omgivning och hans/hennes väsen har en avsevärd inverkan på det lilla barnet. Därför ingår medveten självfostran som en viktig del i förskolepedagogiken.

Steinerpedagogiken beaktar barnets naturliga utvecklingsskeden, vilket medför att allt har sin rätta tid och rytm. Småbarnsfostran vägleder barnet till aktivitet. Barnet leker, flyger och flänger med hela sitt väsen och tillägnar sig handlingsmönster och tankar från omgivningen. Att uppleva den vuxnas arbete skapar en grund för mänsklig handlingsförmåga och mänskligt tänkande.

Till småbarnsfostrans metoder hör t.ex. **lekar, sagor, aktiviteter och iakttagande av rytmer**. Det allra viktigaste för barnet är leken. För att inleda leken behövs en yttre eller inre impuls, ur vilken barnets spontana lek uppstår och utvecklas. I själva verket behövs endast få leksaker. Ett sparsamt utbud av leksaker fordrar större inre bemödanden och kräver mera fantasi. Sådana ansträngningar berikar barnet på ett strukturerande sätt och gör det mera helgjutet.

Värdegrunden i småbarnsfostran

Värdegrunden i steinerpedagogisk småbarnsfostran är den samma som i den finländska småbarnsfostran och baseras på internationella rättigheter för barnen och grundlagsstadganden.

Till barnets rättigheter hör följande:

- en lycklig barndom
- respekt för individualiteten
- trygga människorelationer
- att växa upp, utvecklas och lära sig i trygga förhållanden
- en trygg och hälsosam miljö, i vilken det är möjligt för barnet att leka och fungera på ett mångsidigt sätt
- att bli förstörd och uppmärksammas enligt sin egen ålder och utvecklingsnivå
- få specialstöd i den mån som sådant behövs

- uppleva att världen är god. Denna upplevelse kan födas ur ett förtroende för människor och världen.

Fostringsprinciper

Den viktigaste uppgiften för småbarnsfostran är att helhetsbetonat främja välmågan hos barnet och skapa en bas, som stöder hela växandet till människa och som stöder barnets utveckling och förutsättningar att lära sig. Barnets utveckling stöds och tryggas enligt de förutsättningar ålderstadiet medger. I småbarnsfostran respekteras barnet och dess sätt att möta världen. Småbarnsfostran bör vara fylld med aktiviteter och levande, så att den kan svara på barnets särart. En sund social utveckling och förmåga att möta andra människor hör även till småbarnsfostrans målsättningar.

Genomförande av småbarnsfostran och pedagogiska betoningar

Steinerpedagogisk småbarnsfostran förverkligas som ett resultat av fostrargemenskapens arbete. Förutsättningarna skapas i samarbetet mellan fostrare och föräldrar. Enligt principerna för småbarnsfostran bör omgivningen för barnets lekar och aktiviteter vara trygg och på alla sätt främja välmågan. Trygghet är grundläggande för att barnen skall våga lära sig nytt. Till småbarnsfostrans verksamhetsmiljö hör, utöver fostrarna, utrymmena, närmiljön och materialen. Som utgångspunkt för fostran står lärarens självfostran och strävan att agera med sunda förebilder.

I den steinerpedagogiska verksamhetskulturen för småbarnsfostran är glädje och att inte ha bråttom viktiga element. Hit hör också iakttagandet av rytmer, leken och att utveckla fantasin, aktiviteter som grundar sig på barnets vilja till naturligt härmande. Viktigt är också närhet till naturen och ekologiskt medvetande, såväl med födan som med materialen. Barnets rörlighet, aktivitet och initiativförmåga skall stödas.

2 Vård, fostran och undervisning som en helhet

Steinerpedagogisk småbarnsfostran poängterar helheter. Fostran och undervisning integreras i barnträdgårdens normala verksamhet, det ordnas alltså ingen separat undervisning. Grunden i all inlärning är barnets sunda jag - uppfattning och ett vilje- och känsloliv som utvecklas harmoniskt. Viljan och initiativförmågan utvecklas under den tidiga barndomen. En fostringsmiljö som är formad på rätt sätt understöder utvecklingen av en sund vilja. För att stöda utvecklingen av den egna viljan behövs den vuxnas varma omsorg och klara gränser. För sin fria lek och sina aktiviteter behöver barnen stimulans av människor och en omgivning som barnen är väl förtrogna med. Med så stabila mänskorelationer som möjligt understöder man barnets grundtrygghetskänslor och tillit. Barnet behöver stöd vid rätt tidpunkt och tillräckligt med tid för att mogna.

Viljan

I det omedvetna lever viljan som en stark och livgivande kraft, som källan till vår handlingskraft. Viljan stimuleras av upprepning, härmning och själva utförandet. Det konstnärliga elementet besjälår och strukturerar viljan. Steinerpedagogisk småbarnsfostran skyddar, vårdar och utvecklar barnets aktivitet och inspirerar genom att erbjuda tillräckligt med utmaningar och meningsfull sysselsättning. Ur en stark vilja växer entusiasm, livfullhet och initiativtagande fram.

Rytmen

Dygns-, vecko-, månads-, och årsrytmen skapar klarhet i barnets liv, bidrar till trygghet och främjar inläringen. Årstidsfester och årstidsrelaterade sysslor är en viktig del av verksamheten och strukturerar tiden så att den motsvarar barnets erfarenheter och utvecklingsskede. Samtidigt utvecklas förhållandet till naturen och den mänskliga kulturen, som i sin tur erbjuder stora möjligheter till inläring.

Sinnen

Sinnena hos det lilla barnet är känsliga och förnimmelserna helhetsbetonade. Positiva och välgörande sinnesintryck behövs som stöd för en sund utveckling. Kvaliteten på förnimmelserna berör barnet ända in i nervsystemet. Därför är alla äkta sinnesupplevelser viktiga, såsom naturupplevelser, fysisk aktivitet, att lyssna och att se. Man bemödar sig speciellt om att vårda berörings-, egenrörelse- och balanssinnet. Barnet stimuleras och utvecklas av naturliga hörsel- och synintryck.

Härmingen

Ett barn under sju år lär sig främst genom att härma. Barnets relation till världen formas av aktivitet och upplevelse, inte ännu via begrepp. Då barnet får se människor utföra riktiga arbeten härmar barnet detta. Hushållssysslor, såsom matlagning, städning, handarbete, reparations-, service-, och trädgårdsarbeten är sådana verksamheter. Även ett gott uppförande och goda seder lär man sig i sociala sammanhang genom att härma.

Fantasin

Kreativ lek utvecklar barnet mångsidigt; barnet får använda sin fantasi till att hitta på, komplettera och ändra om saker på det sätt som barnet själv önskar. Stimulerande leksaker och naturmaterial stärker den inre kreativa aktiviteten. Konstnärlig verksamhet stimulerar fantasin och stöder den emotionella och sociala utvecklingen. Berättelser och sagor som barnet hör ger impulser till lek.

Naturenlig kost

Kost av hög kvalitet är grunden för en sund tillväxt och är en del av pedagogiken. På Rosengården är maten vegetarisk. Den tillreds i Mikaelsskolans kök och man använder sig av Östersjövänliga, närproducerade, biodynamiska eller ekologiska råvaror samt livsmedel utan tillsatämnen så långt det är möjligt.

Pedagogen

Barnets viktigaste omgivning är pedagogen. Pedagogens exempel fungerar som en förebild för det lilla barnet. Barnet härmar pedagogens beteende och hela hennes gestalt, även känslor och tankar. Således är grunden för fostran pedagogens självfostran. En etisk, trygg och varm vuxen person som lyssnar på barnet och är förbunden med sitt arbete kan skapa den atmosfär av förtroende som barnet behöver.

Pedagogen ger förebilder genom att utföra meningsfulla arbeten som barnen kan delta i. Till detta hör speciellt hushållsarbeten och konstnärlig verksamhet. Till pedagogens viktigaste uppgifter hör att skapa en sådan omgivning att barnet kan verka på sina egna villkor i denna miljö. Regelbundet kollegiearbete ingår i pedagogernas arbete i en steinerbarträdgård. Kollegiearbetet omfattar planering, utvärdering och utveckling av verksamheten. Dit hör även barnobservationer, pedagogiskt arbete och vidareutbildning. Alla de vuxna som jobbar på barträdgården är med om att uppfostra barnen. Den del av personalen som fått pedagogisk utbildning ansvarar för att även de övriga som jobbar i barträdgården blir förtrogna med pedagogiken. Föräldrasamarbete och samarbete med andra berörda instanser är en viktig del av arbetet.

Miljön för småbarnsfostran

Man måste beakta barnets särart när man planerar och formar den miljö som skall stöda barnets utveckling. Material, redskap, färger, dofter, ljud, former och stämning har en djup inverkan på barnet. Barnet upplever omgivningen starkt via sina sinnen. Då miljön skapas väljs sådana material, former och färger som stöder en sund utveckling av sinnen. I en steinerbarträdgård prioriteras naturmaterial och man eftersträvar en estetisk och harmonisk miljö. En pedagog som bryr sig om sin omgivning är en förebild för barnet och lär barnet att så småningom ta ansvar och öva sig i samhällsfärdigheter efter sin egen förmåga. En trygg och trivsamt omgivning är viktig. I omgivningen bör finnas stimulans, utrymme och material för fri lek och mångsidig sysselsättning. Barnet måste också skyddas från sådana sinnesförmågelser som är skadliga eller belastande.

3 Barnets sätt att fungera

Barnets lek

För barn under skolåldern är i första hand leken källan till erfarenheter och inläring. Med fri lek avses i steinerbarträdgårdar den skapande lek där barnet är initiativtagare. Den frivilliga leken är spontan och tillfredsställande och dess syfte är just leken i sig och glädjen den bereder. I leken behandlar barnet sina upplevelser ur omgivningen och bearbetar dem i sin strävan att behärska dem. I leken härmar barnet det upplevda. Leken anknyter till utvecklingen av barnets viljefunktioner och främjar inlärningsförmågan. I den fria leken i en grupp av likställda övas, förutom motoriken, bl. a. förmågan till samarbete och interaktion, kreativ problemlösning, långsiktighet och målinriktat

förhållningssätt. Initiativförmåga och förmåga att ta tag i saker utvecklas i leken. De förmågor man i småbarnsåldern fått i leken lägger grunden för människans medvetna tanke- och handlingsförmåga senare i livet.

Pedagogen och leken

För att kunna stöda leken iakttar pedagogen omsorgsfullt händelserna och utreder vid behov. Att leken får uppskattning och en tillräckligt lång regelbunden lektid hjälper barnen att fördjupa sig i fantasilekar. Det föredöme pedagogen visar i sitt eget arbete och den föreställningsvärld hon använder i sin vägledning hjälper barnet och barngruppen till konstruktiv lek. För pedagogen är det viktigt att vara närvarande och vaken och intresserad av barnens aktiviteter och initiativ, för att en god lekatmosfär skall uppstå.

Inlärningsmiljön och leken

Att skapa, upprätthålla och förnya den miljö där barnen leker ingår som en betydande del av småbarnspedagogens arbete. Lekomiljön är entusiasmerande och uppmuntrar till lek. Genom att välja naturmaterial, skapa en estetisk omgivning och harmoni beaktar man vården av sinnen. Leksakerna, som snarast antyder sin funktion, ger utrymme för fantasin och skapar alternativ. Leksaker som är lämpliga för skapande lek är ofta ”ofärdiga produkter” såsom tyger, träklossar, kottar, korgar osv. Möbler och ställningar att bygga kojor med inspirerar barn till bygglekar. Barnen kan själva bygga sin lekmiljö och vid behov få hjälp av pedagogerna. Föräldrarna kan också bidra med en insats t ex. genom att bygga och underhålla lekställningar och utrymmen på gården. Miljön för lekarna utvidgas till naturen och näromgivningen med utfärder och fysisk aktivitet.

Fysisk aktivitet

Att dagligen vara i rörelse är grundläggande för barnets välmåga, självkänsla och friska tillväxt. Genom rörelsen lär barnet känna sig självt, andra människor och näromgivningen. Fysisk aktivitet utvecklar barnet mångsidigt. Både motoriken och finmotoriken utvecklas genom rörelser. Genom att röra sig bearbetar barnet sina viljekrafter, stärker kroppsuppfattningen och självkänslan, övar att behärska kroppen och förbättrar såväl lek- som inlärningsförmågan.

I steinerbarträdgården understöds den fria och glädjefyllda rörelsen hos barnet. Tid för att röra sig är grundläggande i dagsrytmen. Rörliga lekar, kullerbyttor, handklappningar och att klättra och rumstera livfullt i spontana lekar är en naturlig del av barnets vardag. I leken uppövar barnet grundfärdigheterna i sina rörelser. Barnet uppmuntras till en rörlig livsstil även via fartfyllda upplevelser, där man blir andfådd och börjar svettas.

Konstarten eurytmi är en del av steinerpedagogiken. Veckans eurytmistund leder barnen in i gesternas, språkljudens och rytmernas värld, via fantasibilder och genom härmning. Med eurytmis hjälp lär vi känna vår egen kropp och dess rörelseförmåga. Eurytmin understöder också utvecklingen av talförmågan och förmågan att lyssna.

Pedagogen och fysisk aktivitet

Pedagogerna bör fästa uppmärksamhet vid att barnen erbjuds tillräckligt med utrymme för rörelse samt sporra och uppmuntra barn att röra sig som annars rör sig lite. De bör avlägsna hinder och vägleda barnen till trygga fysiska aktiviteter. Har barnen goda grundfärdigheter i sina rörelser minskar risken för dem att stöta sig.

Miljön och fysisk aktivitet

En god miljö i barnträdgården förstärker hos barnet den naturliga lusten att leka och lusten att lära sig samt inspirerar till att utveckla de egna förmågorna. Gården är en av de viktigaste platserna för fysisk aktivitet och den skall locka till rörliga lekar. Det finns för ändamålet lämpliga redskap åt barnen. Närområden och naturen erbjuder också möjligheter till rörelse. Utöver den konstruerade gårdsmiljön står olika typs skogsmarker, backar, ängar och parker till förfogande som intressanta miljöer att röra sig i. Utgående från årstiden bestäms sättet och platsen för fysisk aktivitet. På vintern ger snön möjligheter till rörliga lekar t ex att rutscha i backar. Under sommaren skapar naturens mångfald och värmen sina förutsättningar för fysiska aktiviteter i gårdsmiljön.

Barnets konstupplevelser och förmågan att uttrycka sig

I steinerbarnträdgården genomsyras fostran av ett konstnärligt element. Till den helhetsbetonade livskänsla som präglar den tidiga barndomen ger konstnärliga erfarenheter och aktiviteter glädje samt främjar den estetiska upplevelsen. Konstnärlig verksamhet såsom målning, teckning, modellering, att röra sig till sagor, dockteater, musik, att lyssna på sagor och skapande lek stöder barnets helhetsbetonade utveckling. Sinnena får välgörande intryck och känslan för kvalitet utvecklas. Barnet får upplevelser av att lyckas.

Fostrargemenskapen och konstnärlig verksamhet

Fostrargemenskapen vägleder barnet till konstnärlig och skapande verksamhet genom att erbjuda erfarenheter, redskap och övning i att handskas med dem. Barnet behöver utrymme, tid och ro för den självständigt skapande aktiviteten. Genom mångsidiga konstnärliga aktiviteter kan barnet utveckla sitt kunnande, sina förmågor och sin fantasi. Det är processen i sig och det fria skapandet som är huvudsaken, inte så mycket själva slutresultatet. Barnet får hjälp, men står fritt från strikt styrning. Fostraren vårdar sin egen relation till olika konstformer genom att, på ett för sig själv lämpligt sätt, utveckla den egna sensibiliteten och de skapande förmågorna.

Småbarnsmiljön och konstnärliga aktiviteter

Dygns- och veckorytmen i barnträdgården innehåller konstnärliga aktiviteter. Barnen deltar i målning, modellering och sagorörelse, musicerar och sjunger osv. Att förbereda sig för och att fira högtider är konstnärligt viktiga upplevelser. Då uppförs t ex små skådespel eller dockspel, kanske man dansar. Materialen som används är äkta och av god kvalitet.

Barnet utforskar

I varje barn bor en lust till att utforska och uppleva sin omgivning. Barnet ges tid för sin spontana förundran och sitt utforskande. Det intresse den vuxna har för att iaktta omgivningen är ett föredöme för barnet. Det intresse som det utforskande barnet visar världen, de frågor och funderingar som barnet har, förtjänar att bli uppskattade. Då upplever barnet att dess iakttagelser och idéer är betydelsefulla.

Fostrargemenskapen och utforskandet

De vuxnas intresse för världen med dess företeelser påverkar barnet. Fenomen och upplevelser som intresserar barnen behandlas tillsammans. Barnets utforskande aktivitet kan riktas mot närliggande saker såsom iakttagelser på gården och i naturen eller så kan barnet delta i de uppgifter som ligger för handen. Skötsel av blommor, grönsaksland och trädgård enligt förutsättningar ger barnet rofasta upplevelser av att lyckas. På utfärder till varierande naturmiljöer kan man t ex iaktta och studera djurens liv och årstidernas växlingar. Utgående från barnets egen särart och sätt att uppleva strävar pedagogen att i samtal med barnen förklara företeelser på ett för barnen begripligt sätt utan att ta i anspråk de vuxnas abstrakta sätt att tänka.

Småbarnsmiljön och utforskandet

En positiv och uppmuntrande småbarnsmiljö stöder barnets naturliga intresse för utforskande aktiviteter. Mångsidiga upplevelser ur omgivningen bereder barnet möjligheter att utnyttja alla sinnen och använda kroppen. Användningen av intressanta material och redskap ger barnet erfarenheter och kunskap. De förutsättningar naturen och näromgivningen kan erbjuda utnyttjas mångsidigt.

4 Språk och samspel

Samspelet med omgivningen grundar sig i hög rad på det språkliga umgänget. Att tänka och tala hänger ihop. Tidigt lär sig barnet språket som kommunikationsmedel och småningom lägger de språkliga färdigheterna grunden för de allt mer utvecklade förmågorna, såsom problemlösning och fantasiförmåga. Grunden för inlärningsförmågan är att behärska språket. Med vårt tal uttrycker vi tankar och känslor, sätter namn på saker och diskuterar med andra. Att tala lär man sig endast i en miljö där det talas. Språkinläringen är en skapande och personlig process, som nästan helt baserar sig på härmning.

En grundförutsättning är att pedagogen har en varm relation till barnet, men pedagogen bör även omsorgsfullt och fortgående utveckla sitt eget språk och röst användningen samt berika sin uttrycksförmåga. Pedagogen ger respons på barnets språkliga initiativ och lyssnar med inlevelse. Barnet får stöd och blir bekräftat och ges modeller för interaktion. Pedagogens sätt att uttrycka sig bör vara tydligt, företrädesvis presenterat i bilder och

åldersadekvat. I steinerbarträdgårdar berättas sagor och berättelser muntligt. Då man inte läser högt ur boken måste pedagogen lära sig sagan i förväg. Eftersom det inte finns någon bok mellan berättaren och åhöraren kan barnet mer intensivt fördjupa sig i atmosfär och fantasibilder. Berättelserna upprepas flera gånger. Rim och ramsor har också en stor betydelse i det dagliga umgänget med barnen. I steinerbarträdgården är berättelser och sagor viktiga ledsagare för värderingarna. Genom den berättade sagan kan barnet identifiera sig med berättelsens gestalter och med inlevelse förstå sådant som det ännu inte kan förstå på en abstrakt nivå. Att vägleda barnen i språklekar bereder dem glädje och upplevelser av att lyckas. Till den pedagogiska gemenskapens uppgifter hör att upptäcka avvikelser i den språkliga utvecklingen i ett tillräckligt tidigt skede och att vidta stödåtgärder.

När barnet får agera på ett för sig själv meningsfullt sätt uttrycker det sina tankar och känslor. Den centrala verksamheten för barnet och barngruppen är leken. Lek i grupp och andra gemensamma aktiviteter utvecklar barnens sociala färdigheter och förmåga till interaktion. Att i all verksamhet uppöva de språkliga färdigheterna på ett kreativt sätt skapar förtroende för de egna förmågorna och hjälper barnet fortlöpande att uttrycka sig själv.

5 Innehållsmässiga inriktningar

Matematisk inriktning

Hos det lilla barnet utvecklas färdigheter att förstå saker som anknyter till matematiken i växelverkan med de vuxna. När den vuxna gör iakttagelser och benämner antal och ordningsföljd uppmärksammar barnet det och lär sig. Att uppfatta den egna kroppen genom finger-, rörelse- och sånglekar är också grundläggande för den matematiska förmågan. I bygglekar lär man sig former och om konstruktioners hållbarhet. Tidsuppfattningen utvecklas då man följer med dygns-, vecko-, och månadsrytmer samt följer med årstidernas växlingar. Kreativt tänkande och förmåga till problemlösning övas i den skapande leken. Då man lagar mat eller bakar kan man öva med mått. Rytmer upplevs i lekar, sång och musicerande.

Naturvetenskaplig inriktning

Barnet bildar en uppfattning om naturen och naturfenomen genom att följa de vuxnas exempel och delta i de vardagliga sysslorna. Man drar nytta av närmiljön, t ex av gården, trädgården och skogen. Väderleks- och temperaturförhållanden, tidpunkten på dygnet samt årstidsfenomen uppmärksammas och deras inverkan på livet hos människor, djur och växter. Det är viktigt för barn att se och följa med djur samt sköta dem i mån av möjlighet.

Att sköta blommor, trädgård och att skörda ger erfarenheter och grundkunskaper. Man berättar och visar för barnen sädens vandring från frö, via kvarnen, till bakat bröd.

Naturens element; jord, vatten, luft och värme är nödvändiga för tillväxt och vid matlagings- och bakningsprocesser.

En viktig del av verksamheten är att skapa en trivsamt omgivning och att sköta utrymmen och möbler. På det sättet lär sig barnet grundfärdigheter i livet och att förstå vardagslivet samt att uppskatta den omgivande miljön. Barnen blir bekanta med ekologiskt t ex genom trädgårds- och kompostskötsel och genom återanvändning av avfall. Barnträdgården använder i mån av möjlighet ekologiskt odlade produkter samt miljövänliga tvätt- och rengöringsmedel.

I vår strävan att skapa en upplevelsemässig relation till omgivningen med dess fenomen är sinnesintrycken primära. Sinnena bör inte utsättas för skadlig och påfrestande stimulans. I berättelser och t ex med hjälp av ett årstidsbord presenteras årstidernas växlingar i naturen på ett för barnen förståeligt sätt. Känsla för kvalitet utvecklas mångsidigt med hjälp av leksaker i naturmaterial.

Historisk-samhällelig inriktning

Människors uppbyggande verksamhet i arbetet och på kulturens område börjar nuförtiden, liksom tidigare, med iakttagelser av näromgivningen. Händelser som berör barnet och barnträdgården strukturerar uppfattningen om den omgivande världen. Bonden, som kommer med sina produkter till barnträdgården eller det dagliga besöket av postiljonen, visar konkret för barnen sambandet till det omgivande samhället. I barnträdgårdens verksamhet uppmärksammas även vanor och traditioner i anslutning till fest- och bemärkelsedagar.

Estetisk inriktning

Genom sitt eget arbete vägleder de vuxna barnen att bry sig om skönhet, harmoni och ordning i omgivningen samt att där skapa och uppskatta det estetiska. Pedagogens eget väsen, gester, rörelser och klädsel har en anmärkningsvärd betydelse för barnets upplevelse. En saga som pedagogen berättar eller en i ordning ställd dockteater är för barnet en estetisk upplevelse som det härmar.

Äkta naturmaterial såväl i naturen som i möbler och leksaker ger mångsidiga estetiska upplevelser. Skapande verksamhet och konst; bildkonst, musik, muntlig framställning och att öva handens förmågor bereder barnen glädje samt upplevelsen av att lyckas. Det är klokt att skydda barnet för påfrestande, överdriven och slitande stimulans. Lekar och aktiviteter i naturen bereder barnet en övergripande estetisk njutning.

Etisk inriktning

I växelverkan med pedagoger och föräldrar förmedlas etiska värden till barnen. Genom det stöd och genom de exempel de vuxna föregår med lär sig barnet på ett tryggt sätt etiska och moraliska principer och riktiga handlingsmodeller för det sociala livet i vardagen. I gemenskapen lär man sig respekt för medmänniskan, goda vanor och sociala normer. För

barngruppen innebär det att kunna ge ro för arbete och lek, att vara positiv och rättvis, att be om ursäkt och kunna förlåta, att visa tolerans mot olikheter samt att hjälpa andra.

Det är viktigt att pedagogen är konsekvent och lugn då hon sätter gränser och lyssnar till barnets upplevelser och känslouttryck. Barnets samvete och empatiförmåga utvecklas och förinnerligas i samverkan med den vuxna. Utvalda sagor, berättelser, ramsor och lekar förmedlar på sitt eget viktiga sätt etiskt innehåll i en form som barnet kan tillägna sig.

Religions- och åskådningsanknuten inriktning

Barnet bör beredas möjlighet att bli stilla och få uppleva och känna respekt och tacksamhet. Man strävar att stärka det lilla barnets förtroende för världen. Upplevelser av andakt och glädje kan födas genom årstidsfesterna. Fester förbereds och firas i barnträdgården tillsammans med barnen och i vissa fester deltar även föräldrarna. Genom årstidsfester och via årsloppet kan man både uttrycka, uppleva och förinnerliga ett kristet kulturarv. Sagor och berättelser kan vara till stor hjälp både då man berättar om traditioner och förmedlar andligt innehåll. Innehållet måste formas så att det motsvarar barnets utvecklingsstadium. I barnträdgården beaktar och respekterar man familjens religiösa och åskådningsmässiga övertygelse.

6 Barn i behov av stöd

Barnets behov av stöd och hur behovet bedöms

Utgångspunkten vid bedömningen av barnets stödbehov är de gemensamma samtal som förs med barnträdgårdens personal och föräldrarna. I detta samtal framlägger båda parter sina iakttagelser och sin syn på barnet, i början utan uttolkning. Barnbetraktelsen och det samtal kollegiet arrangerar kring barnet kompletterar bilden av stödbehovet. Ett stödbehov som tidigare konstaterats tas i betraktande.

Man strävar att stöda det unika i barnet. Vid planeringen av stödet observeras barnets individuella styrkor, dess intressen och inspirationskällor. Vid behov tar man kontakt med andra instanser, t ex tidigare vårdplatser eller utomstående sakkunniga. Kontakt tas i samarbete med föräldrarna.

Rosengården har begränsade möjligheter att ta emot barn i behov av särskilt stöd.

Principer för stöd och småbarnsfostrans stödåtgärder

Steinerpedagogisk småbarnsfostran är även terapeutisk fostran. Dygns-, vecko-, och årstidsrytmen samt leken med andra barn är välgörande i sig. De stärker barnets vilja och vägleder barnet att fungera på ett för sig själv signifikant sätt.

Den stödverksamhet barnet behöver inleds i ett så tidigt skede som möjligt. Att kartlägga omgivningen för aktiviteterna och att observera behoven av förändring är viktigt då stödverksamheten inleds. I barnträdgården arrangeras den dagliga pedagogiska verksamheten enligt behov så att man delar in barnen i smågrupper, övar upp grundfärdigheter och stärker barnets självförtroende. En god växelverkan mellan barnet och den vuxna samt en strukturerad dagordning stöder barnet.

En förstärkt fostrargemenskap hjälper att finna nya möjligheter för stöd till barnet och familjen.

Individualiserad småbarnsfostran

I samband med att barnet inleder dagvården görs för varje barn en individuell plan för småbarnsfostran tillsammans med föräldrarna. I alla skeden strävar man till öppenhet och samarbete med föräldrarna.

Stödtjänster i småbarnsfostran

Barnets stödtjänster anknys till förskolefostran. Hit hör olika terapier (talterapi, kirofonetik, musikterapi, målningsterapi, ergoterapi, fysioterapi, läkeurytmi). En medicinsk rehabilitering planeras av läkare eller av en expert i hälsovård eller, om familjen så önskar, av en läkare specialiserad i antroposofisk medicin.

Kommunala stödtjänster för dagvården används enligt tillgång och behov t ex barnrådgivnings- och psykologtjänster, uppfostrings- och familjerådgivningstjänster, neurologiska och psykiatriska klinikers tjänster, samarbete med barnskyddet, terapitjänster, andra barnavårdinstansers poliklinik- och sjukhustjänster samt stöd riktade till familjen.

Barnträdgårdens personal behöver fortlöpande och tillräcklig fortbildning, så att man kan svara på barns och familjers behov av stöd.

Då barnet behöver ett mera övergripande och systematiskt stöd, s.k. särskilt stöd, än vad man kan ordna inom ramen för det intensifierade stödet hänvisar man vårdnadshavaren till att i ett så tidigt skede som möjligt söka stöd från hemkommunen.

7 Barn ur olika språk- och kulturgrupper

Enligt de allmänna principerna för småbarnsfostran understöds barn tillhörande olika språk- och kulturgrupper och deras individuella behov beaktas. I daghemmet respekteras barnets kulturella identitet och understöds i mån av möjlighet t ex med hjälp av sagor, ramsor och sånger. Inläring genom härmning lämnar barnet fritt att tillgodogöra sig det nya språket och kulturen.

8 Samarbete i olika nätverk

Pedagoger i steinerbarntädgårdar samarbetar riksomfattande i pedagogiska ärenden i kommittén för småbarnspedagogik inom Steinerkasvatuksen liitto – Förbundet för Steinerfostran i Finland. Barntädgårdens föräldraförening verkar även inom Steinerkasvatuksen liitto ry. Man samarbetar även regionalt med andra steinerbarntädgårdar.

Steinerpedagogiken är världsomfattande. Finland är representerat på det internationella förbundets möten. Finländska steinerpedagoger deltar även i internationella steinerpedagogiska utbildningsdagar i olika länder.

Seminarier och evenemang kan arrangeras i samarbete med steinerskolor och pedagogiskt samarbete kan upprätthållas med skolorna och barnets föräldrar när barnet flyttar över till skolan.

Daghemmen deltar i kommunala regionmöten, utbildningar och träffar för privata daghem.

Andra instanser man samarbetar med är stadens eller kommunens socialförvaltning, hälsovården och FPA. Man samarbetar också med läroanstalter, t ex med Snellman-korkeakoulu och de lokala läroanstalterna inom socialsektorn samt med yrkeshögskolor.

9 Föräldrarnas roll i småbarnsfostran

Föräldrarnas roll och fostringsgemenskapen skapar grunden för samhörighet och förtroende, på vilken familjens och barntädgårdens dagvårdsrelation baserar sig. Ju mindre barnet är desto mera betonas betydelsen av samarbetet. Att båda föräldrarna deltar i ärenden som rör barnet är eftersträvansvärt ända från början men även under den fortsatta dagvårdsrelationen. Föräldrarnas roll börjar när föräldrarna blir bekanta med daghemmet och presenteras för verksamheten, innan barnet inlett sin dagvårdsrelation. Då framläggs barntädgårdens praktiska verksamhetsprinciper och det steinerpedagogiska perspektivet presenteras. Alternativa rutiner i fostran och synen på barnet väcker hos föräldrarna tankar och frågor, samtals- och kunskapsbehov samt intresse för ärenden angående fostran. Föräldrarna har valt steinerpedagogisk småbarnsfostran och vid introduktionstillfällen som ”öppet hus” eller på föräldraaftnar ges information om den människobild som ligger till grund för pedagogiken.

Den kunskap som föräldrarna förmedlar om barnet och om familjens värderingar hjälper barntädgårdens personal i arbetet och är värdefullt både i inledningsfasen och senare. Föräldrarna är sitt eget barns sakkunniga och deras synsätt behövs när den individuella planen för småbarnsfostran görs. Samtal kring fostran och utvärderingar anordnas minst ett par gånger i året. Samtalen bildar basen för hjälpen och stödet till barnet.

Samarbetsformer mellan föräldrar och barnträdgård är, förutom samtalen, till exempel föräldraaftnar, gemensamma fester och evenemang, talkon och medelanskaffning. Även vid de vardagliga mötena upprätthålls kontakten.

Barnträdgården är en social gemenskap dit barnen, barnträdgårdens personal och föräldrarna hör. Mellan dem alla uppstår kontakter, som kompletteras av understödsföreningens verksamhet. Förtroende mellan de olika aktörerna underlättar samarbetet för barnens väl.

10 Individualiserad plan för småbarnsfostran

För varje barn i barnträdgården uppgörs en plan för småbarnsfostran i samarbete med föräldrarna och hur planen förverkligas utvärderas regelbundet. Samtalen om barnet antecknas i huvuddrag och man strävar till en systematisk dokumentering. I barnets plan för småbarnsfostran kommer man även överens om tillvägagångssätten för samarbetet med föräldrarna.

11 Utvärdering, uppföljning och utveckling av verksamheten

Till principerna för verksamheten i en steinerbarnträdgård hör att personalen regelbundet samlas till möten. I dessa möten deltar barnträdgårdens pedagoger och arbetstagare. Här behandlas pedagogiska, praktiska och administrativa ärenden. Även konstnärlig verksamhet ingår som en del av mötena. Hela arbetsgemenskapen bär ansvar för att utveckla den pedagogiska kulturen: När man strävar i samma riktning, mot utveckling och samsyn i beslut är en gemensam medvetenhet betydelsefull.

De ärenden som hänförs till utvärdering, uppföljning och utveckling behandlas regelbundet under de allmänna mötena. Utgående från barnträdgårdens plan för småbarnsfostran definieras årligen uppnådda mål, de starka sidorna i verksamheten identifieras och utvecklingsbehoven lyfts fram. Man strävar att varje år uppdatera strategier och utvecklingsmål som hör till verksamheten. Hit hör t ex att noga betrakta uppnådda kvalitetskriterier, granska säkerhetsplanen samt planen för småbarnsfostran. Viktiga tidpunkter för att utveckla och utvärdera verksamheten är verksamhetsperiodens början och slut. Alla överenskomna och konstaterade ärenden dokumenteras och ansvarspersoner utnämns.

Samtal förs kontinuerligt med föräldrarna enligt tidigare överenskomna principer. Barnets utveckling följs upp och man utvärderar den målsättning som dokumenterats i planen för småbarnsfostran.

